

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa w języku polskim: **Podstawy tribologii**

Nazwa w języku angielskim: **Fundamentals of Tribology**

Kierunek studiów (jeśli dotyczy): **Mechanika i Budowa Maszyn**

Stopień studiów i forma: **I stopień, stacjonarna**

Rodzaj przedmiotu: **wybieralny**

Kod przedmiotu: **MMM031102 (MMM031352)**

Grupa kursów: **nie**

	Wykład	Ćwiczenia	Laboratorium	Projekt	Seminarium
Liczba godzin zajęć zorganizowanych w Uczelni (ZZU)	15		15		
Liczba godzin całkowitego nakładu pracy studenta (CNPS)	60		60		
Forma zaliczenia	Zaliczenie na ocenę		Zaliczenie na ocenę		
Grupa kursów					
Liczba punktów ECTS	2		2		
w tym liczba punktów odpowiadająca zajęciom o charakterze praktycznym (P)			2		
w tym liczba punktów ECTS odpowiadająca zajęciom wymagającym bezpośredniego kontaktu (BK)	1.2		1.4		

WYMAGANIA WSTĘPNE W ZAKRESIE WIEDZY, UMIEJĘTNOŚCI I INNYCH KOMPETENCJI

1. Wiedza: 1. Ma uporządkowaną wiedzę o rodzajach materiałów inżynierskich - metalicznych, ceramicznych, polimerowych i kompozytowych. 2. Ma podstawową wiedzę dotyczącą budowy, działania i eksploatacji głównych elementów i zespołów maszynowych. 3. Ma podstawową wiedzę w zakresie fizyki, chemii, statystyki.
2. Umiejętności: 1. Potrafi analizować przełomy makroskopowe, makrostruktury materiałów, wady pochodzenia technologicznego; potrafi określić cechy mikrostruktury materiałów metalicznych. 2. Potrafi dobrać materiał na zadany element maszynowy i potrafi zbadać jego podstawowe własności.
3. Kompetencje: 1. Ma świadomość ważności i zrozumienie pozatechnicznych aspektów i skutków działalności inżyniera mechanika. 2. Ma świadomość ważności zachowania w sposób profesjonalny oraz ma świadomość odpowiedzialności za pracę własną.

CELE PRZEDMIOTU

C1. Zapoznanie z procesami tarcia, zużycia i smarowania w ruchomych węzłach maszynowych oraz z metodami sterowania tymi procesami pod kątem minimalizacji ich skutków (szczególna uwaga zostanie zwrócona na konstrukcyjne i technologiczne metody podwyższenia niezawodności i trwałości węzłów ślizgowych, jak również na problem smarowania i doboru smaru jako skutecznej profilaktyki tarcia i zużycia).

C2. Poznanie wpływu wybranych parametrów wektora tarcia, tj. nacisku, prędkości poślizgu, materiału współpracujących skojarzeń i smaru na charakterystyki tribologiczne par ślizgowych. Zapoznanie z wpływem struktury materiału na zużycie ściernie oraz wpływem sztywności panwi na rozkład nacisków w łożysku ślizgowym.

C3. Pokazanie studentom, że można skutecznie przeciwdziałać negatywnym skutkom tarcia w ruchomym styku ciał stałych poprzez ilustrację na obiektach rzeczywistych wybranych zagadnień omawianych teoretycznie w ramach wykładu.

PRZEDMIOTOWE EFEKTY KSZTAŁCENIA

I. Z zakresu wiedzy:

PEK_W01 - Posiada wiedzę na temat procesów tarcia, zużycia i smarowania w ruchomych węzłach maszynowych.

PEK_W02 - Zna podstawowe rodzaje środków smarnych oraz ich zastosowanie.

PEK_W03 - Zna konstrukcyjne i technologiczne metody podwyższenia niezawodności i trwałości węzłów ślizgowych.

II. Z zakresu umiejętności:

PEK_U01 - Potrafi dobierać materiały na węzły ślizgowe i rozumie związki i zależności pomiędzy zastosowanym materiałem a jego trwałością.

PEK_U02 - Potrafi przeprowadzić podstawowe badania właściwości materiałów stosowanych w węzłach trących, interpretować je i wdrażać w gotowych węzłach maszyn.

PEK_U03 - Potrafi wykorzystać wiedzę teoretyczną z zakresu tarcia i smarowania zdobytą na wykładzie i zastosować ją w praktyce.

III. Z zakresu kompetencji społecznych:

PEK_K01 - Potrafi wyszukiwać informacje i krytycznie je analizować.

PEK_K02 - Prawidłowo definiuje i rozstrzyga dylematy, przestrzega zasady etyki zawodowej.

PEK_K03 - Potrafi pracować samodzielnie i zespołowo oraz prawidłowo ocenia priorytety zadań własnych i grupowych.

TREŚCI PROGRAMOWE

Forma zajęć – Wykład		Liczba godzin
Wy1	Program i wymagania. Rys historyczny tribologii. Styk sprężysty ciał gładkich. Rzeczywisty styk ciał stałych. Zagadnienie warstwy wierzchniej.	2
Wy2	Procesy tarcia, pojęcia podstawowe i klasyfikacja. Tarcie ślizgowe i toczne. Teorie tarcia.	2
Wy3	Procesy zużywania, ich podział i charakterystyka. Wpływ nacisku i prędkości poślizgu na tarcie i zużycie.	2
Wy4	Charakterystyka materiałów (metalowych i innych) na węzły ślizgowe oraz reguły ich doboru. Prosta i odwrócona para tarcia.	2

Wy5	Podatność, sztywność i konfiguracja elementów jako czynniki zwiększające odporność na zużycie.	2
Wy6	Smar jako materiał konstrukcyjny. Cele smarowania. Sposoby uzyskiwania tarcia płynnego. Podział środków smarnych. Oleje smarne i ich własności. Klasyfikacja olejów.	2
Wy7	Smary plastyczne, ich podział i charakterystyka. Charakterystyka smarów stałych. Kryteria oceny właściwości smarnych olejów i smarów.	2
Wy8	Kolokwium zaliczeniowe.	1
		Suma: 15
Forma zajęć – Laboratorium		Liczba godzin
Lab1	Wyznaczanie właściwości ślizgowych materiałów łożyskowych.	2
Lab2	Wyznaczanie współczynnika tarcia statycznego.	2
Lab3	Badanie smarności smarów plastycznych na aparacie czterokulowym.	2
Lab4	Wyznaczanie własności ciernych materiałów na hamulce i sprzęgła.	2
Lab5	Analiza wpływu sztywności panwi na rozkład nacisków w łożysku ślizgowym.	2
Lab6	Analiza wpływu struktury materiału na zużycie ściernie (tester T-07).	2
Lab7	Badanie oporów tarcia w mechanizmach śrubowych.	2
Lab8	Badanie materiałów na zatarcie.	1
		Suma: 15

STOSOWANE NARZĘDZIA DYDAKTYCZNE

- N1. wykład tradycyjny z wykorzystaniem transparencji i slajdów
N2. praca własna – samodzielne studia i przygotowanie do egzaminu
N3. eksperyment laboratoryjny
N4. praca własna – przygotowanie do laboratorium
N5. konsultacje

OCENA OSIĄGNIĘCIA PRZEDMIOTOWYCH EFEKTÓW KSZTAŁCENIA (Wykład)

Oceny (F – formująca (w trakcie semestru), P – podsumowująca (na koniec semestru))	Numer efektu kształcenia	Sposób oceny osiągnięcia efektu kształcenia
F1	PEK_W01 - PEK_W03	kolokwium, kartkówki
P = F1		

OCENA OSIĄGNIĘCIA PRZEDMIOTOWYCH EFEKTÓW KSZTAŁCENIA (Laboratorium)

Oceny (F – formująca (w trakcie semestru), P – podsumowująca (na koniec semestru))	Numer efektu kształcenia	Sposób oceny osiągnięcia efektu kształcenia
F1	PEK_U01 - PEK_U03 PEK_K01 - PEK_K03	kartkówka - wejściówka, sprawozdanie z ćwiczeń laboratoryjnych, odpowiedzi ustne
P = F1		

LITERATURA PODSTAWOWA I UZUPEŁNIAJĄCA

LITERATURA PODSTAWOWA

1.Lawrowski Z.; Tribologia, Tarcie, zużywanie i smarowanie. W-a, PWN, 1993.2.Garkunov D. N.; Trybotechnika. Moskwa, Mašinostroenie, 1999.3.Czarny R.; Smary plastyczne. Warszawa, WNT, 2004.4.Ćwiczenia laboratoryjne z podstaw konstrukcji maszyn. Praca zbiorowa pod red. F. Szymankiewicza, skrypt PWr., Wrocław , 1990.5. Szczegółowe instrukcje ćwiczeniowe zamieszczone na stronie internetowej: www.ikem.pwr.wroc.pl/pkmit

LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

1.Bartz W.; Schmierfette, Zusammensetzung, Eigenschaften, Prüfung und Anwendung. Renningen, Export Verlag, 2000.2.Lawrowski Z.; Technika smarowania. W-a, PWN, 1987.3.Płaza S.; Fizykochemia procesów tribologicznych, Łódź, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, 1997.

MACIERZ POWIĄZANIA EFEKTÓW KSZTAŁCENIA DLA PRZEDMIOTU

Podstawy tribologii Z EFEKTAMI KSZTAŁCENIA NA KIERUNKU **Mechanika i Budowa Maszyn**

Przedmiotowy efekt kształcenia	Odniesienie przedmiotowego efektu do efektów kształcenia zdefiniowanych dla kierunku studiów i specjalności	Cele przedmiotu	Treści programowe	Numer narzędzia dydaktycznego
PEK_W01	K1MBM_W11, K1MBM_W18, K1MBM_W26	C1	Wy1, Wy2, Wy3	N1, N2, N5
PEK_W02	K1MBM_W18, K1MBM_W25	C1	Wy6, Wy7	N1, N2, N5
PEK_W03	K1MBM_W21, K1MBM_W22, K1MBM_W26	C1	Wy4, Wy5	N1, N2, N5
PEK_U01 - PEK_U03	K1MBM_U01, K1MBM_U04, K1MBM_U06, K1MBM_U15, K1MBM_U20	C2, C3	Lab1 - Lab8	N3, N4, N5
PEK_K01- PEK_K03	K1MBM_K02, K1MBM_K03, K1MBM_K04	C3	Lab1-Lab7	N2, N3, N4

OPIEKUN PRZEDMIOTU

SUBJECT CARD

Name in Polish: **Podstawy tribologii**

Name in English: **Fundamentals of Tribology**

Main field of study (if applicable): **Mechanical Engineering and Machine Building**

Level and form of studies: **I level, full-time**

Kind of subject: **optional**

Subject code: **MMM031102 (MMM031352)**

Group of courses: **no**

	Lecture	Classes	Laboratory	Project	Seminar
Number of hours of organized classes in University (ZZU)	15		15		
Number of hours of total student workload (CNPS)	60		60		
Form of crediting	Crediting with grade		Crediting with grade		
Group of courses					
Number of ECTS points	2		2		
including number of ECTS points for practical (P) classes			2		
including number of ECTS points for direct teacher-student contact (BK) classes	1.2		1.4		

PREREQUISITES RELATING TO KNOWLEDGE, SKILLS AND OTHER COMPETENCES

1. Knowledge: 1 He has ordered knowledge about the types of engineering materials - metal, ceramic, polymer and composite materials.2. It has a basic knowledge of the construction, operation and use of the main components and machine assemblies.3. It has a basic knowledge of physics, chemistry, statistics.
2. Skills: 1. It can analyze the macroscopic fractures, microstructure of materials, technological drawbacks of origin, is able to determine the characteristics of the microstructure of metallic materials.2. He can choose the material on a given machine element and can explore its basic properties.
3. Competencies: 1 Is aware of the importance and understanding of non-technical aspects and impacts of mechanical engineer.2. Is aware of the importance of behavior in a professional manner and have a sense of responsibility for their own work.

SUBJECT OBJECTIVES

C1. Familiar with the processes of friction, wear and lubrication of moving nodes and methods for machine control these processes in terms of minimizing their effects (special attention will be paid to the construction and technological methods of increasing the reliability and durability of sliding pairs, as well as the problem of lubrication and lubricant selection as an effective prevention of friction and wear).

C2. Understanding the impact of selected parameters of friction vector, ie, pressure, velocity slip material cooperating associations and grease on the tribological characteristics of sliding pairs. Get to know the influence of the structure of the material to abrasion and impact bushing stiffness for load distribution in the bearing friction.

C3. Show students that they can effectively counteract the negative effects of friction in the moving solid contact with real objects illustrate some of the issues discussed theoretically in the lecture.

SUBJECT EDUCATIONAL EFFECTS

I. Relating to knowledge:

PEK_W01 - Has knowledge of the processes of friction, wear and lubrication of moving nodes machine.

PEK_W02 - Know the basic types of lubricants and their applications.

PEK_W03 - He knows the design and technological methods of increasing the reliability and durability of sliding pairs.

II. Relating to skills:

PEK_U01 - It can choose materials for sliding nodes and understand relationships and dependencies between the material used and its durability.

PEK_U02 - It can perform basic tests of materials used in the nodes of friction, interpret them and implement in the final node machines.

PEK_U03 - He can use the theoretical knowledge acquired friction and lubrication of the lecture and apply it in practice.

III. Relating to social competences:

PEK_K01 - It can search for information and critically analyze them.

PEK_K02 - Properly define and resolve dilemmas, adheres to the principle of professional ethics.

PEK_K03 - Able to work independently and as a team, and properly assess their own tasks and priorities of the group.

PROGRAMME CONTENT

Form of classes – Lecture		Number of hours
Lec1	Program and requirements. Brief history of tribology. Elastic contact of smooth bodies. The real contact of solids. The problem of the surface layer.	2
Lec2	Friction processes, their distribution and characteristics. Sliding and rolling friction. Theories of friction.	2
Lec3	Wear processes, their distribution and characteristics. Effect of pressure and sliding velocity on the friction and wear.	2
Lec4	Characteristics of materials (metal and others) on the sliding nodes and the rules for their selection. Simple and reversed pair of friction.	2

Lec5	Susceptibility, stiffness and configuration elements as factors that increase the wear resistance.	2
Lec6	Grease as a construction material. Objectives lubrication. The way of obtaining o fluid friction. Distribution of lubricants. Lubricating oils and their properties.	2
Lec7	Greases, their distribution and characteristics.Their characteristics.	2
Lec8	Final test.	1
		Total hours: 15
Form of classes – Laboratory		Number of hours
Lab1	Determining of properties of slide bearing materials.	2
Lab2	Determining of coefficient of static friction.	2
Lab3	Research of lubricity of greases using a four ball tester.	2
Lab4	Determination of the behavior of friction materials for brakes and clutches.	2
Lab5	Analysis of the impact bushing stiffness for load distribution in the sliding bearing.	2
Lab6	Analysis of the impact on the structure of the material on abrasive wear (Tester T-07).	2
Lab7	Research of the frictions into screw gear.	2
Lab8	Study materials for the seizure.	1
		Total hours: 15

TEACHING TOOLS USED

- N1. traditional lecture with the use of transparencies and slides
- N2. self study - self studies and preparation for examination
- N3. laboratory experiment
- N4. self study - preparation for laboratory class
- N5. tutorials

EVALUATION OF SUBJECT EDUCATIONAL EFFECTS ACHIEVEMENT (Lecture)

Evaluation (F – forming (during semester), P – concluding (at semester end))	Educational effect number	Way of evaluating educational effect achievement
F1	PEK_W01 - PEK_W03	test, quiz
P = F1		

EVALUATION OF SUBJECT EDUCATIONAL EFFECTS ACHIEVEMENT (Laboratory)

Evaluation (F – forming (during semester), P – concluding (at semester end))	Educational effect number	Way of evaluating educational effect achievement
F1	PEK_U01 - PEK_U03 PEK_K01 - PEK_K03	quiz - entrance ticket, the report of the laboratory exercises, oral answer
P = F1		

PRIMARY AND SECONDARY LITERATURE

PRIMARY LITERATURE

1.Lawrowski Z.; Tribologia, Tarcie, zużywanie i smarowanie. W-a, PWN, 1993.2.Garkunov D. N.; Trybotechnika. Moskva, Mašinostroenie, 1999.3.Czarny R.; Smary plastyczne. Warszawa, WNT, 2004.4.Ćwiczenia laboratoryjne z podstaw konstrukcji maszyn. Praca zbiorowa pod red. F. Szymankiewicza, skrypt PWr., Wrocław , 1990.5. Embedded detailed instructions posted on the website: www.ikem.pwr.wroc.pl/pkmit

SECONDARY LITERATURE

1.Bartz W.; Schmierfette, Zusammensetzung, Eigenschaften, Prüfung und Anwendung. Renningen, Export Verlag, 2000.2.Lawrowski Z.; Technika smarowania. W-a, PWN, 1987.3.Płaza S.; Fizykochemia procesów tribologicznych, Łódź, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, 1997.

MATRIX OF CORRELATION BETWEEN EDUCATIONAL EFFECTS FOR SUBJECT **Fundamentals of Tribology** AND EDUCATIONAL EFFECTS FOR MAIN FIELD OF STUDY **Mechanical Engineering and Machine Building**

Subject educational effect	Correlation between subject educational effect and educational effects defined for main field of study and specialization (if applicable)	Subject objectives	Programme content	Teaching tool number
PEK_W01	K1MBM_W11, K1MBM_W18, K1MBM_W26	C1	Lec1, Lec2, Lec3	N1, N2, N5
PEK_W02	K1MBM_W18, K1MBM_W25	C1	Lec6, Lec7	N1, N2, N5
PEK_W03	K1MBM_W21, K1MBM_W22, K1MBM_W26	C1	Lec4, Lec5	N1, N2, N5
PEK_U01 - PEK_U03	K1MBM_U01, K1MBM_U04, K1MBM_U06, K1MBM_U15, K1MBM_U20	C2, C3	Lab1 - Lab8	N3, N4, N5
PEK_K01- PEK_K03	K1MBM_K02, K1MBM_K03, K1MBM_K04	C3	Lab1-Lab7	N2, N3, N4

SUBJECT SUPERVISOR

